

5. HAFTA

HUKUK İNKILÂBİ

ALT BAŞLIKLAR

- Hukuk İnkılâbı
- 1924 Anayasası Önemli Maddeleri
- Medeni Kanun (17 Şubat 1926)
- Hukuk İnkılâbının Sonuçları

- Hukuk İnkılâbı

HUKUK İNKİLÂBİ

Hukuk alanında yapılan
inkılâpların da
hazırlayıcısı olması
bakımından Anayasa
çalışmaları önemli olduğu
için kısaca bir kez daha
1921 ve 1924
Anayasalarının önemli
maddelerini hatırlayalım

HUKUK İNKİLÂBİ

1921 Anayasası/Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (Önemli Maddeleri)

1

Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir. İdare usulü halkın kendi mukadderatını bizzat ve bilfiil yönetmesi esasına dayanır.

2

Yasama ve Yürütme gücü Büyük Millet Meclisi'nde toplanmıştır.

3

Türkiye Devleti, TBMM tarafından idare olunur ve hükümeti Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti adını taşır.

4

Büyük Millet Meclisi, iller halkınca seçilen üyelerden kuruludur.

5

Büyük Millet Meclisi'nin seçimi iki yılda bir yapılır, Meclisin üyelerinin her biri, kendisini seçen ilin ayrıca vekili olmayıp tüm milletin vekilidir.

HUKUK İNKİLÂBİ

1921 Anayasası/Teskilat-ı Esasiye Kanunu (Önemli Maddeleri)

6

Şariat hükümlerinin yerine getirilmesi, bütün yasaların konulması, değiştirilmesi, kaldırılması, antlaşma ve barış yapılması ve savaş kararı verilmesi gibi temel haklar Büyük Millet Meclisi'nindir.

7

Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu tarafından seçilen başkan, bir seçim dönemi süresince Büyük Millet Meclisi Başkanıdır. Bu sıfatla Meclis adına imza atmaya ve Bakanlar Kurulu kararlarını onaylamaya yetkilidir. Büyük Millet Meclisi Başkanı, Bakanlar Kurulunun da tabii başkanıdır.

8

Kanun-i Esasi'nin bu esas maddelerle çelişmeyen hükümleri eskiden olduğu gibi yürürlüktedir.

#) 1924 Anayasası Önemli Maddeleri

1

Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

2

Türkiye Devleti'nin dini, İslam dinidir. Resmi dili Türkçedir. Başkenti Ankara'dır.

3

Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.

4

TBMM milletin tek ve gerçek temsilcisi olup, millet adına egemenlik hakkını kullanır.

5

Yasama yetkisi ve yürütme gücü Büyük Millet Meclisi'nde toplanır.

6

TBMM, milletçe seçilmiş mebuslardan meydana gelmiştir.

#) 1924 Anayasası Önemli Maddeleri

6

Meclis, yürütme yetkisini kendince seçilmiş Cumhurbaşkanı ve onun atayacağı bir Bakanlar Kurulu eliyle kullanır. Meclis hükümeti her zaman denetleyebilir ve görevden uzaklaştırabilir.

7

Yargı hakkı, millet adına, usulü ve kanuna göre, bağımsız hakimlerce kullanılır.

8

18 yaşını bitiren her erkek Türk milletvekili seçme, 30 yaşını bitiren her erkek Türk de milletvekili seçilme hakkına sahiptir.

9

Meclislerin çalışma süreleri 4 yıldır

10

Bunların yanı sıra vatandaşlık hak ve özgürlüklerini, illerin yönetimini, memurların durumlarını, mali işleri, yürütme gücünün nasıl kullanılacağını içeren maddeleri de mevcuttur.

#)

HUKUK İNKİLÂBİ

- ❖ Osmanlı Devleti döneminde ise dini kurallara göre düzenlenmiş şer'i hukuk ile, gelenek ve görenekler sonucunda ortaya çıkmış kurallardan oluşan örfi hukuk sistemine dayanan bir hukuk modeli uygulanıyordu. Bu durum Müslümanlar için söz konusu iken gayrimüslimler için şer'i hukukun da bir gereği olarak özel hukuk alanında kendi kilise kanunlarına tabi olmuşlardı.
- ❖ Hukuk, aynı zamanda devletlerin birbirleri ve fertlerle olan her türlü ilişkileriyle, fertlerin birbirleri ve devletle olan her türlü ilişkilerini düzenleyen ve toplumun huzur ve güven içerisinde yaşamasını temin eden kurallar zinciridir. Bu sebeple, hukuk kurallarının daima toplumun ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi ve geliştirilmesi gereği vardır.

#)

HUKUK İNKILÂBİ

- ❖ Tanzimat dönemi sonrasında ise hem hukuk sisteminin aksayan yanlarını düzeltmek hem de Osmanlıcılık düşüncesi çerçevesinde, herkesi aynı hukuk kuralları etrafında birleştirmek için, Batı'dan yeni kanunlar getirilmiştir. Ancak, eski hukuk kuralları kaldırılmadığı ya da dönemin ihtiyaçlarına uygun hale getirilmediği için Tanzimatçılarca beklenen bütünleşme gerçekleşmemiştir. Ayrıca bu dönemde ortaya çıkan Nizamiye Mahkemeleri, yabancıların tekelindeki Konsolosluk Mahkemeleri gibi çeşitli kurumlarla Hukuk alanındaki parçalanmışlık daha da belirgin hale gelmiştir. Özetle, tam bir hukuk birliğinin sağlanamaması, kadın hakları, ekonomi ve ticareti belirleyen kuralların yetersiz olması, adli alanda tanınan kapitülasyonların etkisi devleti olumsuz yönde etkilemiş ve parçalanmayı hızlandırmıştır.

#)

HUKUK İNKILÂBİ

Ankara Hukuk Mektebi'nde ders dinlerken

- ❖ Bu anayasaları kısaca hatırladıktan sonra kanunlaştırma sebep ve amaçlarına geçebiliriz. Hukuk; kelime olarak haklar, hakikatler demektir ve kavram olarak kanunların verdiği haklar anlamında kullanılır. Bu noktada hukuk, adaletin temin edilebilmesinin temel şartıdır. Adalet ise devletin temelidir.

- ❖ Bu noktada gerek bu parçalanmış hukuki yapıya son vermek, gerek kanunları aklı, mantığa, bilimsel verilere ve laiklik prensibine dayandırmak ve gerekse de Batılılaşma ve çağdaş/modern bir devletin gereği olarak eski hukuk sisteminin değiştirilmesi gerektiğini düşünen Türkiye Cumhuriyeti Devleti, hukuk alanında bir dizi inkılâp hareketini hayata geçirmeye karar vermiştir.

#)

HUKUK İNKILÂBİ

- ❖ Bu amaçla 3 Mart 1924 tarihinde Şer'îye Mahkemeleri kaldırılmış, ardından 1924 Anayasası'nın kabul edilmesi ile birlikte, hukuk alanında yapılması gerekli düzenlemelere hız verilmiştir. Çeşitli komisyonlar oluşturularak Batılı ülkelerin yasaları incelenmeye başlanmış, yeni bir dünya görüşünün ve hukuk anlayışının oluşturulması, yeni hukuki biçim ve kalıpların getirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca 5 Kasım 1925 tarihinde modern hukukçular yetiştirmek amacıyla Ankara Hukuk Mektebi açılmıştır.
- ❖ 1926 yılı ise Türk hukuk tarihi için önemli bir yıl oldu. Devlet ve toplum düzeninin yapısını değiştiren kanunlar bu yıl yürürlüğe konuldu. Bu kanunlar arasında tartışmasız en önemlisi Medeni Kanun'dur.

#)

Medeni Kanun (17 Şubat 1926)

Bu medeni kanun: Yeniliği, basit dili, açık, hakime büyük takdir yetkisi veren karakteri, uygulama kolaylığı, içtihatlarla Türk toplumunun bünyesine uygun bir medeni hukuk yaratabilmesi açılarından çok uygun bulundu. Zamanın tüm sosyal ihtiyaçlarını en iyi ve geniş şekilde karşılayacak kuralları vardı. İsviçre Medeni Kanunu Borçlar Kanunu ile birlikte tercüme edilerek ve bazı değişiklikler yapılarak 1926 yılında yürürlüğe sokuldu. Bu kanunla:

- 1- Modern Türk aile yapısı oluşturuldu.
- 2- Aile hukukunda kadın-erkek eşitliği sağlandı.
- 3- Resmi nikâh zorunlu hale getirilerek evlenme ve boşanma devlet denetimine alındı.
- 4- Kadınlara da boşanma hakkı verildi.
- 5- Tek eşli evlilik şartı getirildi.
- 6- Mahkemelerde kadın ve erkek şahitliğinde eşitlik sağlandı.
- 7- Kadınların çeşitli mesleklere girmesi ve iş yaşamına katılmasının önü açıldı.
- 8- Miras paylaşımında kadın-erkek eşitliği sağlandı.

Bütün bu düzenlemelere ilave olarak

- 1926'da Türk Ceza Kanunu (İtalya)
- 1926'da Ticaret Kanunu (İsviçre)
- 1927'de Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (İsviçre)
- 1929'da Ceza Muhakemeleri Kanunu (Almanya)
- 1929'da Deniz Ticareti Kanunu (Almanya)
- 1932'de İcra İflas Kanunu (İsviçre) kabul edildi.
- Hukuk alanında en önemli gelişmelerden birisi de kadınlara tanınan seçme seçilme haklarıdır. Bu bağlamda 1930 yılında belediye seçimlerine katılma, 1933 yılında muhtar seçimlerine katılma ve 1934'te ise milletvekili seçme ve seçilme hakları, pek çok Avrupa ülkesinden daha önce olmak üzere, tanındı. Bu kanunun çıkarılmasını izleyen 1935 yılı seçimlerinde 18 kadın TBMM'ye milletvekili olarak girdi.

Hukuk İnkılâbının Sonuçları

- Türk hukuku laik niteliğe kavuşturulmuştur
- İhtiyaçlara uygun olarak geliştirilebilen kurallara kavuşmuştur
- Laiklikle insan hakları ve özgürlükleri güvence altına alınırken, din sömürüsü ve dinin çıkarlara alet edilmesi engellenmiştir
- Kadın-erkek eşitliği yönünde çağdaş bir adım olmuştur
- Hukuk inkılâbıyla Türkiye Cumhuriyeti, bağımsız, egemen bir devletin en doğal hakkı olan yargı gücünü güvence altına almıştır
- Türk halkının sosyal hayatı çağdaş düzeye çıkartılmış, gelişiminin önündeki tüm engeller kaldırılmıştır

DEĞERLENDİRME SORULARI

1.

Aşağıdakilerden hangisi, 17 Şubat 1926 tarihinde kabul edilen Medeni Yasa'nın kapsamı içerisinde yer almamaktadır?

- ☐ A) Borçlar Hukuku
- ☐ B) Birey Hukuku
- ☐ C) Aile Hukuku
- ☐ D) Miras Hukuku

2.

Aşağıdakilerden hangisi, Atatürk döneminde hukuk alanında yapılan İnkılâpların nedenlerinden biri değildir?

- ☐ A) Çağdaş uygarlığa yönelmi
- ☐ B) Eski hukukun yetersizliği
- ☐ C) Hukuk birliğini sağlama
- ☐ D) Ulusal egemenliği gerçekleştirme

3.

Aşağıdakilerden hangisi, 17 Şubat 1926'da Kabul edilen Medeni Yasası'nın Türk kadınlarına sağladığı haklardan biri değildir?

- ☐ A) Seçimlere katılabilmelerine imkan verildi
- ☐ B) Tek eşle evlilik esası getirildi.
- ☐ C) Aile hukukunda kadın-erkeğe eşitliği sağlandı
- ☐ D) Kadınlara boşanma hakkı tanındı

4.

Türkiye Cumhuriyeti'nde görülen

- Halifeliğin kaldırılması
- Tekke ve zaviyelerin kapatılması
- Medeni hukukun kabulü

Yukarıdaki yenilikler aşağıdakilerden hangisiyle daha çok ilgilidir?

- ☐ A) Devletçilik
- ☐ B) Laiklik
- ☐ C) Cumhuriyetçilik
- ☐ D) Halıkçılık

5.

Aşağıdakilerden hangisi 1921 ve 1924 Anayasalarının ortak özelliklerinden biridir?

- ☐ A) Cumhuriyet rejiminin değiştirilemeyeceği ilkesi
- ☐ B) Laiklik
- ☐ C) Kuvvetler ayrılığı
- ☐ D) Milli Egemenlik

6.

20 Nisan 1924 Anayasası için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- ☐ A) Milli Egemenliği esas almıştır
- ☐ B) Halifelik ile ilgili düzenleme yetkisini Cumhurbaşkanı'na vermiştir
- ☐ C) Tek Meclise dayanmaktadır
- ☐ D) Cumhuriyet rejiminin değiştirilemeyeceği hükmünü getirmiştir

CEVAP ANAHTARI**1- A****2- B****3- A****4- B****5- D****6- B**

5. Hafta Ders Konuları Burada Sonlanmaktadır

HOŞÇAKALIN